

Петър Чухов в игра на ден и нощ

Няма друг в българската поезия от началото на 21. век, чийто почерк толкова внимателно да работи върху преобръщането на всекидневните гледки и ситуации в смислови бездни и височини. Петър Чухов опитомява света, като го преобразява по целия вертикал от възможни значения. Независимо дали се изкачва нагоре (към Бога) или слиза надолу (към Ада), той знае пътя – и за двете се изискват уменията на алпинист, който вместо върху обезопасяващо въже, издевателстващо се люлее върху възжения мост на поетическата ирония.

Как започна всичко? Разбира се, този почерк узря още в недрата на 90-те години, върху ръба на края на 20. век. Още дебютната стихосбирка на Чухов „Градината на слабата реалност“ (1995) изкова ключово понятие, през което може да бъде прочетена почти цялата нова българска лирика от последното десетилетие на предишния век. Силният текст се изправи срещу „слабата реалност“. После строгият проект „Руни“ (1998) предложи стихове, които изобретяват нова *ретрописменост*, притежаваща на пръв поглед „исторически корени“.

Истинският пробив на зрелостта обаче се състоя с книгата „Мулето на Педро“ (1999). С нея Чухов закръгли традицията на поетическото nonsensovo писане на български, чиито емблеми са стихове от Константин Павлов, Николай Кънчев и Биньо Иванов. Лирическият герой на Чухов започна да говори леко, без видим ангажимент, да демонстрира някаква пленителна нехайност на изричането. Текстът зазвуча едновременно енигматичен и силно комуникативен. *Стана ясно*, че неяснотата също може да бъде споделена и разбрана. Така nonsensovият постмодерн стигна своя предел – да говори и настоява, но и да се забавлява със собствената си празнота.

И нещо статистически важно: „Мулето на Педро“ е последната българска поетическа книга на 90-те години, появила се в *последния работен ден* между Коледа и Нова година на 1999-а. Останала в пукнатината между две времена, тя възпроизведе пукнатината между жанровите форми на стиховете и кратките прози. Всеки текст в нея разказва по една малка история, опряна върху иметафора и nonsensova ситуация. Обикновено в началото на историята винаги има непреодолимо противоречие, което пречи на историята да се развие и предпоставя нейната краткост. Противоречието се постига с ловки игри на идентичности – вериги от разпадащи се тела, от лица и имена, от животни и текстове. Основният философски удар на историите отекна в обърнатия въпрос: Как името създава биографията, а не обратно. „Мулето на Педро“ остана в края на 20. век като книга, приключваща традицията на поетическото nonsensovo писане на български.

От началото на новия век поезията на Петър Чухов започна да излъчва друг ангажимент: не толкова да се забавлява със свободата на езика, колкото небрежно да изследва възможностите му да изговаря неочакваното, да достига до прозрението със самата *случайност* на

Снимка Бояна Петрова

изричането – на *лекото* изричане. Често в тази небрежност и лекота езикът се натъква на знаци за собственото си безбрежие, но и за собствената си крайност: значението, изгубвайки се в безкрайността, се връща при самото себе си, при своето начало, при *първото значение*.

Затова не е изненада, че следващата стихосбирка „Малки дни“ (2002) твърде масово очарова – не само критици, но и трудно изкушаващите се читатели. Всички видяха как този поет с лекота на илюзионист извършва успешни лирически опити с високи имена, назовава всякакви всекидневни случвания с емблеми като „Спящата красавица“ например. Чухов не само с постмодерен финес придърпва *високото* към *ниското* и обратно, но и продължава да демонстрира своята най-добра способност – да вижда процеди в света и да превежда през тях връхлитачите значения. Това прави Петър Чухов отпогава – изгражда своите стихотворения като *ситуации на смайването*. Така се разгръща неговото писане и в книгата „Три“ (2010), и в кратките форми (хайку), на които е един от най-добрите съвременни майстори.

Вероятно затова минималистичната проекция е загадена в текстовете още преди създаването им. Погледът укротява езика, който предварително знае, че трябва да се подчини на погледа без остатък. Разбира се, това е престорена езикова недостатъчност – изобилието от смисли личи изпод релефа на всяка гледка, а поетът ги колекционира с радостен поглед

на откривател.

Петър Чухов вече е постигнал онова умение на почерка, с което лирическата ситуация се поддава на фино моделиране, без видим натиск от метафори или други фигури. Той знае как да ни връхлети с озаренията на мига; активира зрителното си въображение, използвайки кинематографични техники, калейдоскопични видимости от рекламата и компютърните технологии. Често залага на завъртането на словоредата в неговата противоположност или буквална другост. Така малките събития израстват внезапно в метафизични катастрофи, а малките хора – в легендарни същества. В реда на нещата е нехайно да покаже ерудиция в подмолен цитат, да въведе изненадата в принцип, да заложил на шегата, прорязваща всеки текст, да гони дълбочини и височини на битието, откриващи ни се като че ли *по случайност*, но винаги писането му да търси съвпадане с естествения ритъм на света и човека.

С подкрепата на Столична община

С други думи, сменя скоростта на писането с редуването на деня и нощта, играе си с тях, докато ги следва. Така иронията не е престорена, интелектуално високомерна, а някак жива и налична, органично прорастваща от всички ъгли на денонощието. Безценно.

ПЛАМЕН ДОЙНОВ